

Översikter och meddelanden

Nya anslag från VR, RJ och FAS

Svensk transparens under luppen

Viviana Stechina

I internationella jämförelser sticker Sverige ut som ett av de mest transparenta länderna i världen. Den flerhundraåriga traditionen av stark offentlighetslagstiftning är ett av landets varumärken. Den grundlagstadgade öppenheten förväntas ge insyn i offentlig verksamhet, möjliggöra ansvarsutkrävande och motverka korruption och maktmissbruk. På senare år har dock en del kritiska röster pekats på brister i implementeringen av offentlighetsprincipen. Experter och debattörer slår larm om tomma arkiv på regeringskansliet, minskad öppenhet och en framväxande hemlighetskultur där tjänstemän kringgår öppenhetsregler. Detta påstås i sin tur leda till att beslutsprocesser dokumenteras i allt mindre utsträckning. Enligt kritikerna garanterar således inte offentlighetsprincipen insyn i den offentliga verksamheten. Vissa forskare anser att offentlighetsprincipen har inskränkts på vissa områden i samband med införandet av reformer som syftat till marknadsanpassning. När gränserna mellan offentlig och privat verksamhet suddas ut ökar risken för att offentlighetslagstiftningen slutar tillämpas. Är offentlighetsprincipen urholkad? Är det en myt att svenskarna har insyn i offentlig verksamhet? Var går öppenhetens gränser? Dessa är några av frågorna bakom detta forskningsprojekt.

Syftet med projektet är att undersöka den svenska transparensens egenskaper och mekanismer samt dess roll i förhållande till ansvarsutkrävande. Projektet tar avstamp

i tidigare forskning och diskussioner om transparens, ansvarsutkrävande och korruption. Ett analytiskt ramverk kommer att utvecklas för att studera såväl olika typer av hinder för en väl fungerande transparens som förhållandet mellan offentlighetsmekanismer och ansvarsutkrävande. Projektet genomförs med en kombination av metoder, såsom granskning av dokument från olika kontrollorgan, studier av beslutsprocesser, intervjuer med nyckelpersoner och en enkät riktad till politiska journalister. Studien har inte bara uppenbar samhällsrelevans utan också empirisk och teoretisk betydelse. Tidigare forskning har inte ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt hur offentlighetsmekanismer fungerar i högtransparenta länder som Sverige. Studien förväntas därför öka vår kunskap om hur transparensen utvecklas och om dess gränser och potential efter långa perioder av institutionalisering.

Viviana Stechina är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet. Projektet finansieras av Vetenskapsrådet. E-post: viviana.stechina@statsvet.uu.se

Delade städer: en utmaning för fredsbyggande och utveckling

Annika Björkdahl, Johanna Mannergren Selimovic, Kristine Höglund

Ett kontroversiellt säkerhetsstaket delar Jerusalem, identitetsbaserat våld har delat Nairobi och Sarajevos mångfald är ett minne blott. Staden har kommit att bli en central